DOI : https://doi.org/10.5281/zenodo.14835231 ମୂଳ ପ୍ରବନ୍ଧ

ଓଡ଼ିଶାରେ ଅଭିଧାନ ପରମ୍ପରା

ମୋନାଲିସା ବାରିକ ଓ
ରୁଦ୍ରନାରାୟଣ ମହାପାତ୍ର

ସଂକ୍ଷିପ୍ତସାର :

କାଳକ୍ରମେ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଓ ପ୍ରାଚ୍ୟ ଅଭିଧାନ ପ୍ରଣୟନ ପରଂପରାରେ ଅଭିଧାନର ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ସଂପର୍କରେ (ଧବନ – ୨୦୨୨, ସିଂହ-୨୦୨୨, ଖୁସେନୋଭା-୨୦୨୧, ବନ୍ଦ୍ୟୋପାଧ୍ୟାୟ- ପରିଚ୍ଛେଦ ୧,୨- ୧୯୯୯, ଗୁପ୍ତା-ପରିଚ୍ଛେଦ-୧-୨୦୧୯, ପରିଚ୍ଛେଦ-୨,୨୦୧୩ IGNOU, ପରିଚ୍ଛେଦ -୬,୨୦୧୭, IGNOU, ପରିଚ୍ଛେଦ-୩-୨୦୧୭ TNOU, ଇଂରାଜୀ, ହିନ୍ଦୀ, ବଙ୍ଗଳା, ଅସମୀୟା ଇତ୍ୟାଦି ଭାଷାରେ ବିଶେଷଭାବରେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଓଡ଼ିଆ ଅଭିଧାନ ରଚନା ପରଂପରା କ୍ଷେତ୍ରରେ ବିଶେଷଭାବରେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇନାହିଁ। ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ଅଭିଧାନଗୁଡ଼ିକ ମୁଖ୍ୟତଃ କାଳାନୁକ୍ରମିକ (Periodically), ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର (Specifically) ଓ ଭାଷାଗତ ଭାବରେ (Linguistically) (ଗୌରାଙ୍ଗ ଚରଣ, ପ୍ରଦୀପ କୁମାର ପଟ୍ଟନାୟକ–୨୦୧୭, ବିଜୟାନନ୍ଦ ସିଂହ– ୨୦୨୩, ବସନ୍ତ କୁମାର ପଣ୍ଡା–୨୦୨୪) ପ୍ରଦାନକରି ଆଲୋଚନା କଲାବେଳେ ଅଭିଧାନକୁ ଭାଷା, ସଂରଚନା, ତାତ୍ତ୍ୱିକ, ବିଷୟମୂଳକ ଓ କାଳଦୃଷ୍ଟିରୁ ବିଭାଗୀକରଣ କରି ଆଧୁନିକ ଅଭିଧାନ ସଂପର୍କରେ ମୌଳିକ ତଥ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ କେବଳ ଭାଷାଗତ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଓଡ଼ିଆ ଅଭିଧାନର ପ୍ରକାରଭେଦକୁ ବିଶେଷଭାବରେ ବିଶ୍ଳେଷଣ ପୂର୍ବକ ଓ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଅଭିଧାନକୁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରଭାବରେ ବିଚାର କରାଯାଇଛି (ରବୀନ୍ଦ୍ର କୁମାର ଦାସ-୨୦୨୩)। ଅଭିଧାନଟିଏ ପ୍ରତିଷ୍ଠାହେବାର ଭିତ୍ତିଭୂମିର ବିଭିନ୍ନ ଦିଗ ଯଥା- ଆଞ୍ଚଳିକ, ସାହିତ୍ୟିକ, ଗ୍ରାମ୍ୟ, ପାରିଭାଷିକ, ବ୍ୟାବହାରିକ ପ୍ରଭୃତି ଦିଗ ସଂପର୍କରେ ସାମାନ୍ୟ ସୂଚନାପ୍ରଦାନ କରାଯାଇ ଅଭିଧାନକୁ ଭାଷା-ବିଜ୍ଞାନଦୃଷ୍ଟିରୁ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଛି (ବିଜୟ ପ୍ରସାଦ-୨୦୧୪)। ମାତ୍ର ଓଡ଼ିଆ ଅଭିଧାନଗୁଡ଼ିକ ଏହିସବୁର ବିଭିନ୍ନଦିଗକୁ ନେଇ କିପରି ଅଭିଧାନର ବିକାଶ ପରଂପରାରେ ନିଜକୁ ସାମିଲ କରିଛି, ସେ ସଂପର୍କରେ ସୂଚନାପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଅଭିଧାନ ରଚନା ହେବାର ବିଭିନ୍ନକ୍ଷେତ୍ର ବା ଅନ୍ୟବିଷୟକ, ଯଥା – ଭାଷା, ପଲ୍ଲୀ, ଅଞ୍ଚଳ, ସାହିତ୍ୟ, ସଂସ୍କୃତି, ଧର୍ମ-ପୁରାଣ, ବିଜ୍ଞାନ, ପରିଭାଷା, ଜନଜାତି, ଅନ୍‌ଲାଇନ୍‌ଭିତ୍ତିକ ଓ ବିଶ୍ୱକୋଷୀୟ ଅଭିଧାନଗୁଡ଼ିକ ସଂପର୍କରେ ବିଶେଷଭାବରେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇନାହିଁ। ଏହି ପ୍ରବନ୍ଧରେ ଅଭିଧାନଗୁଡ଼ିକରେ ପ୍ରଚଳିତ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବିଷୟ ଏବଂ ଏହାର ବିଶେଷତ୍ୱକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟରଖି ଆଲୋଚନା ପରିସରଭୁକ୍ତ କରାଯାଇଛି।

ମୁଖ୍ୟ ଶବ୍ଦାବଳୀ :

ଅଭିଧାନ, ଓଡ଼ିଆ ଅଭିଧାନର କ୍ରମ, ବିଷୟଭିତ୍ତିକ ଅଭିଧାନ, ବିଶ୍ୱକୋଷୀୟ ଅଭିଧାନ

ଉପକ୍ରମ :

ଅଭିଧାନ ଗୋଟିଏ ଭାଷାର ପ୍ରାଣ, ଶବ୍ଦର ଇତିହାସ, ଜାତିର ଗୌରବାପନ୍ନ ତଥ୍ୟ ଓ ତତ୍ତ୍ୱଭିତ୍ତିକ ସ୍ୱରୂପ। ଶବ୍ଦତତ୍ତ୍ୱ ହେଉଛି ଭାଷାର ମୂଳ ଓ ସାହିତ୍ୟର ପଥପ୍ରଦର୍ଶକ। କୌଣସି ଭାଷା କେତେ ସମୃଦ୍ଧଶାଳୀ,

ଏହି ପ୍ରବନ୍ଧକୁ ଅନ୍‌ଲାଇନରେ ପଢିବାପାଇଁ ପ୍ରବେଶ କରନ୍ତୁ

Quick Response Code:

Available online at : https://pracheenews.com/

DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.14835231
Article No - BPP00255

ଯୋଗାଯୋଗ :
ମୋନାଲିସା ବାରିକ, ଗବେଷିକା,
ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ, ବାଣୀବିହାର, ଭୁବନେଶ୍ୱର
Email: barikmonalisa4@gmail.com
ORCID ID: https://orcid.org/0009-0003-0894-3767

This is an open access journal, and articles are distributed under the terms of the Creative Commons Attribution Non Commercial Share Alike 4.0 License, which allows others to remix, tweak, and build upon the work non commercially, as long as appropriate credit is given and the new creations are licensed under the identical terms.

For reprints contact: *pracheepatrika@rediffmail.com*

ପ୍ରାପ୍ତି	ସମୀକ୍ଷିତ	ଗୃହୀତ	ପ୍ରକାଶିତ
୮.୯.୨୦୨୪	୧୦.୧୦.୨୦୨୪	୨୫.୧୧.୨୦୨୪	୧.୦୧.୨୦୨୫

ଏହି ପ୍ରବନ୍ଧକୁ କିପରି ଉଦ୍ଧୃତ କରିବେ : ବାରିକ, ମୋନାଲିସା ଓ ମହାପାତ୍ର, ରୁଦ୍ରନାରାୟଣ; ୨୦୨୫। ଓଡ଼ିଶାରେ ଅଭିଧାନ ପରମ୍ପରା। ବାସ୍ତବତାର ପରିପ୍ରକାଶ ପ୍ରାଚୀ। ଭାଗ :୧୦, ସଂଖ୍ୟା : ୫; ପୃଷ୍ଠା :୩୦–୪୨।

କେତେ ବିକଶିତ, ଏହା ତାହାର ଅଭିଧାନ ବା ଶବ୍ଦକୋଷରୁ ହିଁ ଜଣାପଡ଼ିଥାଏ। ଅଭିଧାନ ଶବ୍ଦର ପ୍ରତିଶବ୍ଦ ଭାବରେ କୋଷ, ଶବ୍ଦକୋଷ, ପରିଭାଷା, ଶବ୍ଦସାଗର ଇତ୍ୟାଦି ଶବ୍ଦର ପ୍ରୟୋଗ କରାଯାଇଛି ଓ 'ଅଭିଧାନ'ପାଇଁ ମୁଖ୍ୟତଃ 'Dictionary' ବା 'Lexicography'ର ବ୍ୟବହାର ରହିଛି। ଅଭିଧାନ ତତ୍ତ୍ୱରେ ଅଭିଧାନପାଇଁ ଇଂରାଜୀ 'Lexicon','Thesaurus', 'Dictionary', 'Glossary' ଏବଂ 'Vocabulary' ଶବ୍ଦର ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇଥାଏ। ଏହି ଶବ୍ଦଗୁଡିକ ମଧ୍ୟରେ ସାଦୃଶ୍ୟଗତ ବା ବୈସାଦୃଶ୍ୟଗତ ପାର୍ଥକ୍ୟ ରହିଅଛି। ଯଥା -'Lexicon' ଏଥିରେ ଗୋଟିଏ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭାଷାର ସମସ୍ତ ଶବ୍ଦ ଏବଂ ବାକ୍ୟାଂଶକୁ ଗର୍ଭିତ କରାଯାଇଥାଏ ଓ ଶବ୍ଦଗୁଡିକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବିଷୟକ ମଧ୍ୟ ହୋଇପାରେ ଏଥିରେ ଅକ୍ଷରାନୁକ୍ରମିକ ରୀତି ଅନୁସୃତ ହୋଇଥାଏ 'Thesaurus' ଏହା ଏଭଳି ଏକ ବିଷୟମୂଳକ ଗ୍ରନ୍ଥବିଶେଷ; ଯେଉଁଥିରେ ଶବ୍ଦଗୁଡିକ ସାଦୃଶ୍ୟାତ୍ମକ ଅର୍ଥସହିତ ଏକତ୍ର ବର୍ଗଭୁକ୍ତ ହୋଇଥାନ୍ତି। ଏଥିରେ ଶବ୍ଦଗୁଡିକୁ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବର୍ଗରେ ସଜ୍ଜୀକୃତ କରାଯାଇଥାଏ। (ରବୀନ୍ଦ୍ର କୁମାର ଦାସ , ପୃ-୧୪,୧୫)

'Dictionary' ଏକ ଅଭିଧାନ ଯେଉଁଥିରେ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭାଷାର ଶବ୍ଦ ଏବଂ ଏମାନଙ୍କର ଗ୍ରହଣୀୟ ସଂଜ୍ଞା , ଉତ୍ପତ୍ତି , ବାକ୍ୟାଂଶର ବିଭାଗୀକରଣ ଏବଂ କେତେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏମାନଙ୍କର ବ୍ୟବହାରର ନମୁନା ପ୍ରଦତ୍ତ ଥାଏ। (Henning Bergenholtz –P-26, 2012) ଏଥିରେ ଏହିପ୍ରକାର ଆଭିଧାନିକ ଅର୍ଥ ନିହିତ ଥିବାରୁ ଏହାକୁ ଅଭିଧାନ ବା ଡିକ୍ସନାରୀ କୁହାଯାଏ ଓ ଏଥିରେ କୌଣସି ଭାଷାର ଶବ୍ଦ ଏବଂ ବାକ୍ୟାଂଶଗୁଡିକୁ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ୟଭାଷାରେ ଅନୁବାଦ କରି ସ୍ଥାନିତ କରାଯାଇଥାଏ। ଏହା ବିଭିନ୍ନ ଭେଦରେ ପ୍ରାଚୀନ, ଆଧୁନିକ, ମଧ୍ୟଯୁଗୀୟ ଆଦି ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ହୋଇଥାଏ। (ରବୀନ୍ଦ୍ର କୁମାର ଦାସ - ପୃ-୧୪,୧୫)

'Glossary' ଏଥିରେ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟବିଷୟ ଓ ବିଭିନ୍ନ ଭୌଗୋଳିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବ୍ୟବହୃତ ଶବ୍ଦ ଏବଂ ଏହାର ଅର୍ଥର ତାଲିକା ବର୍ଣ୍ଣାନୁକ୍ରମିକ ଭାବରେ ରହିଥାଏ। 'Vocabulary' ଏହାର ପ୍ରୟୋଗ ସାଧାରଣତଃ ଶବ୍ଦ ଏବଂ ବାକ୍ୟାଂଶଗୁଡିକର ସଂଗ୍ରହ ନିମିତ୍ତ କରାଯାଇଥାଏ। ଯାହାର ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ବିବରଣ ଏବଂ ଅର୍ଥ କୌଣସି ଗୋଟିଏ କାର୍ଯ୍ୟ କିମ୍ବା ଲେଖକଙ୍କ ଭିତରେ ସୀମିତ ରହିବା ସହିତ ବର୍ଣ୍ଣାନୁକ୍ରମିକ ଭାବରେ ରହିଥାଏ। (Unit-6 Dictionaries,P-8,IGNOU,2017) 'ମେରିୟମ୍ ୱେବଷ୍ଟ'ର ଅଭିଧାନକୁ ପରିଭାଷିତ କରି କହିଛନ୍ତି, ପ୍ରିଣ୍ଟ କିମ୍ବା ଇଲେକ୍ଟ୍ରୋନିକ୍ ଫର୍ମରେ ଥିବା ଏକ ରେଫରେନ୍ସ ଉତ୍ସ ଯେଉଁଥିରେ ସାଧାରଣତଃ ଶବ୍ଦଗୁଡିକ ବର୍ଣ୍ଣାନୁକ୍ରମିକ ଭାବରେ ସେମାନଙ୍କର ଗଠନ, ଉଚ୍ଚାରଣ, କାର୍ଯ୍ୟ, ଶବ୍ଦପ୍ରକରଣ, ବାକ୍ୟପ୍ରକରଣ ଏବଂ ରୁଢି ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ବ୍ୟବହାର ବିଷୟରେ ସୂଚନା ସହିତ ସଜ୍ଜିତହୋଇ ରହିଥାଏ। (Merriam Webster-2003,P-353) ଯଥାର୍ଥରେ କୁହାଯାଇପାରେ ଅଭିଧାନ କୌଣସି ଭାଷାର ଶାବ୍ଦିକ ଉପାଦାନ ଓ ସେଗୁଡିକର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ସୂଚୀବଦ୍ଧ ହୋଇଥିବା ଗ୍ରନ୍ଥ। ଅଭିଧାନ ମାଧ୍ୟମରେ ଭାଷାବିଭବରୁ ଭାବକୁ ଆବିଷ୍କାର କରି ଶବ୍ଦମାଧ୍ୟମରେ ସାହିତ୍ୟର ସାର୍ଥକତାକୁ ଉପଲବ୍ଧି କରିବାକୁ ହୁଏ। ଭାଷାର ସର୍ବନିମ୍ନ ଏକକ ଶବ୍ଦକୁ ସଂଗ୍ରହକରି ଶବ୍ଦର ଇତିହାସ, ଶବ୍ଦର ବ୍ୟୁତ୍ପତ୍ତି ଶବ୍ଦର ପ୍ରକରଣ,ଉଚ୍ଚାରଣ ବିଧି, ଅର୍ଥ, ବ୍ୟବହାର ପ୍ରଭୃତି ସଂପର୍କରେ ସବିଶେଷ ତଥ୍ୟ ପ୍ରତୀତ କରାଇବା ନିମନ୍ତେ ଅଭିଧାନ ପ୍ରଣୟନ କରାଯାଇଥାଏ।

ଅଭିଧାନ ପ୍ରଣୟନର ଇତିହାସ ବହୁ ପୁରାତନ ବିପୁଳ ଏବଂ ବିଚିତ୍ର। ପୃଥିବୀର ସବୁଠାରୁ ପୁରୁଣା ଅଭିଧାନର ସୂଚନା ମିଳେ ମେସୋପଟାମିଆ ସଭ୍ୟତାରେ 'ନାଇନଭେ'ଠାରେ ଥିବା ଆସିରିଆ ସମ୍ରାଟ 'ଅଶୁରବାନିପାଲ'ଙ୍କ ଲାଇବ୍ରେରୀରେ। ଖ୍ରୀ.ପୂ ସପ୍ତମ ଶତାବ୍ଦୀରେ ମାଟିର ଇଟା ଉପରେ କୁନେଇଫର୍ମ (କ୍ୟୁନିଫର୍ମ) ଧାରାରେ ଲେଖା ହୋଇଥିଲା। (ଗୌରାଙ୍ଗ ଚରଣ ଦାସ – ପୃ-୧) ସଂସ୍କୃତରେ ଖ୍ରୀ.ପୂ ସପ୍ତମ ଶତାବ୍ଦୀରୁ ଯାସ୍କଙ୍କ 'ନିଘଣ୍ଟୁ ନିରୁକ୍ତ'ର ବୈଦିକ ଶବ୍ଦମାଳାରୁ ସଂସ୍କୃତ ଅଭିଧାନ ପ୍ରଣୟନର ସୂତ୍ରପାତ ଘଟିଛି। ଖ୍ରୀ.ପୂ ପଞ୍ଚମ ଶତାବ୍ଦୀରେ ପାଣିନୀଙ୍କ 'ଅଷ୍ଟାଧ୍ୟାୟୀ', ରଚନାର ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ କାତାୟନଙ୍କ 'ଭାର୍ତ୍ତିକକାର' (Vârttikakâla) ଏବଂ ପତଞ୍ଜଳୀଙ୍କ 'ମହାଭାସ୍ୟ'ରେ ଶବ୍ଦ ବ୍ୟାଖ୍ୟାର ପ୍ରୟାସ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ। ଏହାର ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ଅମରକୋଷ ବା ନାମଲିଙ୍ଗାନୁ-ଶାସନ, ଧନ୍ୱନ୍ତରୀନିଘଣ୍ଟୁ, ହଳାୟୁଧକୋଷ, ବୈଜୟନ୍ତୀକୋଷ, ଶାଶ୍ୱତକୋଷ, ମେଦିନୀକୋଷ, ଯାଦବପ୍ରକାଶ, ଅନେକାର୍ଥନାମମାଳା, ଅନେକାର୍ଥନିଘଣ୍ଟୁ ବୈଦିକକୋଷ ଇତ୍ୟାଦି ଅଭିଧାନ ପରଂପରାର ବିକାଶକୁ ତ୍ୱରାନ୍ୱିତ କରିଛନ୍ତି (ବସନ୍ତ କୁମାର ପଣ୍ଡା-ପୃ-୪୪,୪୫, ୨୦୨୪)। ଊନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ପ୍ରସିଦ୍ଧ 'ବାଚସ୍ପତ୍ୟମ୍ ଏବଂ ଶବ୍ଦକଳ୍ପଦ୍ରୁମ' ନାମକ ଦୁଇଟି ବୃହତ୍ ଅଭିଧାନ ଯାହା ଆଧୁନିକ ଶୈଳୀ ଏବଂ କୌଶଳରେ ରଚିତ ହୋଇଛି (Karambelkar-P- 97 , 2015) ଓ ଏହିସବୁ ଅଭିଧାନଗୁଡିକ ଥିଲା ମୁଖ୍ୟତଃ ଆବୃତ୍ତିଧର୍ମୀ ପଦ୍ୟକୋଷ ; କିନ୍ତୁ ଭାରତରେ ଇଂରେଜମାନଙ୍କ ଆଗମନ, ମିଶନାରୀମାନଙ୍କ ଖ୍ରୀଷ୍ଟଧର୍ମ ପ୍ରଚାରରେ ଆଧୁନିକ ଶୈଳୀରେ ବା ପ୍ରାଚ୍ୟ ପଦ୍ୟରୀତିରେ ଅଭିଧାନ ପ୍ରଣୟନ ପରଂପରାରେ ବ୍ୟତିକ୍ରମ ଘଟି ପାଶ୍ଚାତ୍ୟରୀତିରେ ଅଭିଧାନ ପ୍ରଣୟନ କରାଗଲା। ହିନ୍ଦୀଭାଷାରେ ଜେ.ଫରଗୁସନଙ୍କ 'ଏ ଡିକ୍ସନାରୀ ଅଫ୍ ହିନ୍ଦୁସ୍ତାନୀ ଲାଙ୍ଗୁଏଜ୍', ହେନେରୀ ହରିଶଙ୍କ 'ଏ ଡିକ୍ସନାରୀ ଅଫ୍ ଇଂଲିଶ୍ ଆଣ୍ଡ ହିନ୍ଦୁସ୍ତାନୀ', କର୍କ ପୋଟ୍ରିକଙ୍କ 'ଏ ନିଉ ଗ୍ରାମାର ଆଣ୍ଡେ ଡିକ୍ସନାରୀ', ଉଇଲିୟମ

ହଣ୍ଟରଙ୍କ 'ହିନ୍ଦୁସ୍ତାନୀ ଅଂରେଜୀ କୋଷ', ଜନ୍ ରୋବକଙ୍କ 'ଡିକ୍ସନାରୀ ଇଂଲିଶ୍ ହିନ୍ଦୁସ୍ତାନୀ', ଜନ୍ ସେକ୍ସପିୟରଙ୍କ 'ହିନ୍ଦୁସ୍ତାନୀ ଇଂଲିଶ୍ ଡିକ୍ସନାରୀ', ଫାଦର ମାଥ୍ୟୁ ଥମ୍ପସନଙ୍କ 'ଡିକ୍ସନାରୀ ହିନ୍ଦୀ ଟୁ ହିନ୍ଦୀ' ଏହି ଅଭିଧାନରେ ପ୍ରଥମଥର ହିନ୍ଦୀ ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥ ହିନ୍ଦୀରେ ଦିଆଯାଇଥିଲା ଓଏହା ବ୍ୟତୀତ ହିନ୍ଦୀଭାଷାର ସର୍ବବୃହତ୍ ଅଭିଧାନ 'ହିନ୍ଦୀ ଶବ୍ଦସାଗର' ୧୯୧୨ ରୁ ୧୯୨୮ ମଧ୍ୟରେ ଆଠ ଖଣ୍ଡରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଅଛି ଏଥିରେ ୯୩୧୧୫ଟି ଶବ୍ଦ ରହିଅଛି ଏବଂ ପରବର୍ତ୍ତୀ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଏହା ପରିବର୍ଦ୍ଧିତ ହୋଇ ୧୧ଖଣ୍ଡରେ ସର୍ବମୋଟ ୨,୦୩,୦୦୦ ଶବ୍ଦଦ୍ୱାରା ସଂକଳନ କରାଯାଇଛି (ଅଭିଷେକ୍ ଅବତଂସ-ଚ-୧୮୦)। ଇଂରାଜୀଭାଷାର ସର୍ବପ୍ରଥମ ଅଭିଧାନ ରବର୍ଟ କାଡ୍ରେଙ୍କ 'A Table Alphabetical'(Nadira,Darmanjan & Anjella – 2021) ସାମୁଏଲ୍ ଜନସନଙ୍କ 'A Dictionary of the English Language', ଥୋମାସ୍ ସେରିଡ୍ନଙ୍କ 'A General Dictionary Of The English Language', ଜନ୍ ୱ୍ୱାକରଙ୍କ 'The Critical Pronouncing Dictionary and Expositor Of The English Language' ଊନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଇଂଲିଶ୍ ଫିଲୋଲଜିକାଲ୍ ସୋସାଇଟି (English Philological Society)ଦ୍ୱାରା ଆମେରିକା ଏବଂ ଇଂଲଣ୍ଡର ଭାଷାତତ୍ତ୍ୱବିତ୍ମାନେ 'New English Dictionary On Historical Principles' (NED)କୁ ନୂତନଭାବରେ ସଂକଳନ କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ, ଯାହା ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ଅକ୍ସଫୋର୍ଡ ଡିକ୍ସନାରୀ (Oxford Dictionary) ନାମରେ ପରିଚିତ ହେଲା। ଅଭିଧାନର ମୁଖବନ୍ଧରେ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକର ସଜ୍ଞୀକରଣ,ଉତ୍ପତ୍ତିତତ୍ତ୍ୱ,ଉଚ୍ଚାରଣ ଓ କାଳାନୁକ୍ରମିକ ବ୍ୟବହାର ବିଧି ସଂପର୍କରେ ନାନାବିଷୟ ଉଲ୍ଲେଖ ରହିଛି (Nadira,Darmanjan & Anjella,P- 1284)। ଏହିପରିଭାବରେ ଅଭିଧାନର ପରଂପରା କ୍ରମଶଃ ବିକଶିତହୋଇ ମିଶନାରୀମାନଙ୍କଦ୍ୱାରା ଆସି ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ପ୍ରବେଶ କରିଛି।

ମିଶନାରୀମାନଙ୍କଦ୍ୱାରା ଛାପାକଳ ସ୍ଥାପନ ହେବାଦ୍ୱାରା ପ୍ରାଚୀନ ଅଭିଧାନ ପ୍ରଣୟନକ୍ଷେତ୍ରରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଦେଖାଗଲା। ଆଧୁନିକ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ 'ଲେକ୍ସିକୋ ଗ୍ରାଫିକାଲ୍' ପଦ୍ଧତିର ପ୍ରୟୋଗ କରାଗଲା। ଯାହାଫଳରେ, ଭାରତରେ ବିଭିନ୍ନ ଆଞ୍ଚଳିକ ଭାଷାରେ ଦ୍ୱୈଭାଷିକ, ତ୍ରୈଭାଷିକ, ଚାତୁର୍ଭାଷିକ ଅଭିଧାନମାନ ପ୍ରଣୟନ କରାଗଲା। ବିଶେଷଭାବରେ ଦ୍ୱୈଭାଷିକ ଅଭିଧାନ ଯଥା 'ସଂସ୍କୃତ ଇଂରାଜୀ ଶବ୍ଦକୋଷ'(ଏଚ୍.ଉଇଲସନ୍,୧୮୧୮) 'ଆସାମୀ ଇଂରାଜୀ ଶବ୍ଦକୋଷ' (ଏନ୍. ବ୍ରନସନ୍,୧୮୬୭),'ଗୁଜୁରାଟୀ ଇଂରାଜୀ ଶବ୍ଦକୋଷ' (ଆର୍ ଡ୍ରମଣ୍ଡ,୧୮୦୮),'ମରହଟ୍ଟୀ ଇଂରାଜୀ ଶବ୍ଦକୋଷ'(ଡବ୍ଲୁ କ୍ୟାରୀ,୧୮୧୦) ଏବଂ 'ଓଡ଼ିଆ ଇଂରାଜୀ ଶବ୍ଦକୋଷ' (ମୋହନ ପ୍ରସାଦ ଠାକୁର,୧୮୧୧)(ରବୀନ୍ଦ୍ର କୁମାର ଦାସ, ପୃ-୨୪) ପ୍ରଭୃତି ଭାରତୀୟ ଅଭିଧାନ ରଚନା ପରଂପରାକୁ ସମୃଦ୍ଧ କରିବାସହିତ ଏହିସମୟରେ ଶିଥୀଳ ପଡ଼ିଥିବା ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ଅଭିଧାନ ପରଂପରା କ୍ରମଶଃ ବିକାଶପଥରେ ଅଗ୍ରସର ହୋଇଛି।

ଓଡ଼ିଆ ଅଭିଧାନ ରଚନା ପରଂପରାରେ ସର୍ବପ୍ରଥମେ ଉପେନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜଙ୍କ 'ଗୀତାଭିଧାନ'କୁ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଏ, କାରଣ ଦଶମ ଶତାବ୍ଦୀଠାରୁ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ସ୍ଥିତି ସ୍ୱୀକାର କରାଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଅଷ୍ଟାଦଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଚତୁର୍ଥ ଦଶକ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ଅଭିଧାନ ଗ୍ରନ୍ଥ ପ୍ରଣୟନ ହୋଇପାରି ନଥିଲା। ଅଷ୍ଟାଦଶ ଶତାବ୍ଦୀର ପଞ୍ଚମ ଦଶକ ବେଳକୁ ଉପେନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜଙ୍କ 'ଗୀତାଭିଧାନ'କୁ ଛାଡ଼ିଦେଲେ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଅଭିଧାନ ରଚନା କରିବାର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚରକୁ ଆସେନାହିଁ (ହରପ୍ରସାଦ ମିଶ୍ର, ପୃ - ୫୯) ଏହା ପୂର୍ବରୁ ଓଡ଼ିଶାରେ ରାଜା ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଦେବ 'ତ୍ରିକାଣ୍ଡଶେଷ', 'ହାରାବଳୀ', 'ଏକାକ୍ଷରକୋଷ', ଓ 'ଦ୍ୱିରୂପକୋଷ' ପ୍ରଭୃତି କୋଷ ବା ଅଭିଧାନ ନିର୍ମାଣ କରିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଏହା ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ପରିବର୍ତ୍ତେ ସଂସ୍କୃତ ଭାଷାରେ ରଚିତ ହୋଇଅଛି (କେ. ଏନ୍ ମହାପାତ୍ର,ପୃ-୫୩, କୃପାସିନ୍ଧୁ ମିଶ୍ର,ପୃ-୧୩୮)। ଗୀତାଭିଧାନରେ କବି 'ଅମରକୋଷ', 'ତ୍ରିକାଣ୍ଡଶେଷ','ଯାଦବପ୍ରକାଶ','ଶାଶ୍ୱତକୋଷ', 'ମେଦିନୀକୋଷ', 'ବିଶ୍ୱପ୍ରକାଶ' ଆଦି କୋଷଗ୍ରନ୍ଥ ଅନୁସରଣରେ ରଚନା କରିଛନ୍ତି। (ଜୟକୃଷ୍ଣ ମିଶ୍ର, ପୃ -୨୪୪) 'କ' ଠାରୁ 'କ୍ଷ' ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରାନ୍ତାକ୍ଷରାନୁକ୍ରମରେ 'ବଙ୍ଗଳାଶ୍ରୀ ରାଗ'ରେ ଗୀତାକାରରେ ରଚିତ ଏକ ଶବ୍ଦର ନାନାର୍ଥ ଶବ୍ଦାବଳୀର ସହଜ ପ୍ରୟୋଗରେ ପ୍ରାଚ୍ୟ ଅଭିଧାନ ରୀତି ଶୈଳୀରେ ରଚିତ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଅଭିଧାନ ଗ୍ରନ୍ଥଭାବରେ ପରିଚିତ। (ପ୍ରଦୀପ କୁମାର ପଟ୍ଟନାୟକ, ପୃ -୩୩) ଏହାକୁ ଆମେ ଓଡ଼ିଆଭାଷାର ଅଭିଧାନ ପରଂପରାର ଶୁଭାରମ୍ଭ ବା ଆଦ୍ୟପ୍ରୟାସ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରିବା ଯଥାର୍ଥ। ଏହାର ଦୀର୍ଘ ୧୦୧ ବର୍ଷପରେ ଅର୍ଥାତ୍ ୧୮୧୧ ମସିହାରେ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ରୀତିରେ ମୋହନପ୍ରସାଦ ଠାକୁରଙ୍କ ପ୍ରଥମ ଦ୍ୱିଭାଷୀ ଶବ୍ଦକୋଷ 'A Vocabulary Oriya And English For the use of Students' ପ୍ରଣୀତ ହୁଏ।

ଆଧୁନିକ ଭାରତୀୟ ସାହିତ୍ୟ ବିକାଶ ଇତିହାସରେ ପ୍ରାୟ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଭାରତୀୟ ସାହିତ୍ୟର ଭାଷା, ସାହିତ୍ୟ,ଶିକ୍ଷା ସଂପର୍କୀୟ ପୁସ୍ତକ, ଆଧୁନିକ ମୁଦ୍ରଣ ଶିଳ୍ପ, ବିଦେଶୀ ଧର୍ମ ପ୍ରଚାରକ ମିଶନାରୀମାନଙ୍କ ପ୍ରଚେଷ୍ଟାରେ ସଂମୃଦ୍ଧ ହୋଇଉଠିଲା। ଭାଷାରେ ବ୍ୟାକରଣ ତଥା ତାର ଅଭିଧାନ ବ୍ୟତିରେକ ଭାଷାଜ୍ଞାନ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇପାରେ ନାହିଁ, ତେଣୁ ଧର୍ମପ୍ରଚାରର ଏକ ପ୍ରଧାନ ଉପାଦାନ

ଭାଷାଜ୍ଞାନ ଉପରେ ପ୍ରଥମେ ଦୃଷ୍ଟିନିକ୍ଷେପ ହୋଇଥିଲା। ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଇତିହାସ ପର୍ଯ୍ୟାଲୋଚନା କରିବା ସମୟରେ ମିଶ୍ନାରୀମାନେ ପ୍ରଥମେ ଓଡ଼ିଆ ପାଠ୍ୟପୁସ୍ତକର ପ୍ରଚଳନ ଓ ଶିକ୍ଷାର ପ୍ରସାର ଦିଗରେ ସର୍ବଦା ଚେଷ୍ଟାରତ ଥିଲେ। ଦେଶରେ ଧର୍ମପ୍ରଚାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ବିଭିନ୍ନ ଭାଷା ମାଧ୍ୟମରେ ବାଇବେଲ୍ ଓ ତା'ର ଅଂଶବିଶେଷକୁ ଅନୁବାଦ କରିବା,ଭାଷାଶିକ୍ଷା ପାଇଁ ବ୍ୟାକରଣ ଓ ଅଭିଧାନ ସଂକଳନ କରିବା, ବିଦ୍ୟାଳୟପାଇଁ ନୂତନ ପାଠ୍ୟପୁସ୍ତକ ପ୍ରସ୍ତୁତକରିବା, ସର୍ବଶେଷରେ ଇଂରାଜୀରେ ଲିଖିତ ସରକାରଙ୍କ ନିୟମକାନୁନ୍‌କୁ ଦେଶଭାଷାରେ ଅନୁବାଦ କରିବା ଏହି ଚାରୋଟି କ୍ଷେତ୍ରରେ ମିଶ୍ନାରୀମାନଙ୍କ ଅବଦାନ ଚିରସ୍ମରଣୀୟ। ତେଣୁ ଓଡ଼ିଶାରେ ପାଠ୍ୟପୁସ୍ତକ ପ୍ରଣୟନ ସମୟରେ ସାହିତ୍ୟ, ବିଜ୍ଞାନ, ଗଣିତ, ଭୂଗୋଳ,ବ୍ୟାକରଣ ରଚନା ପ୍ରଭୃତି ବିଭାଗ ମଧ୍ୟରେ ଅଭିଧାନ ମଧ୍ୟ ଏକ ପ୍ରମୁଖ ସ୍ଥାନ ଗ୍ରହଣକରିଛି।(ନଟବର ସାମନ୍ତରାୟ, ପୃ- ୨,୩) ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଶିକ୍ଷାକୁ ସହଜ ଓ ତ୍ୱରାନ୍ୱିତ କରି ଖ୍ରୀଷ୍ଟଧର୍ମ ପ୍ରଚାରରେ ସହାୟତା କରିବା ଲକ୍ଷ୍ୟନେଇ ବ୍ୟାକରଣ ରଚନା,ଇଉରୋପୀୟମାନଙ୍କ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା-ଶିକ୍ଷାରେ ସହାୟତା କରିବାପାଇଁ ସେମାନଙ୍କୁ ଆଖିଆଗରେ ରଖି ଭାଷାଚର୍ଚ୍ଚା ଯାହା ସଟନ୍(Sutton)ଙ୍କ 'English-Oriya' ଓ 'Oriya-English' ଅଭିଧାନ ଦ୍ୱୟର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଥିଲା,ଏହାବ୍ୟତୀତ ଦେଶରେ ନୂଆହୋଇ ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥିବା ଏବଂ ହେଉଥିବା ବିଦ୍ୟାଳୟର ଛାତ୍ରମାନଙ୍କୁ ଆଖି ଆଗରେ ରଖି ଭାଷାଚର୍ଚ୍ଚାର ନୂଆ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତରୂପେ ନିଆଗଲା।

ଦିଗ ଉନ୍ମୋଚିତ ହୋଇଥିଲା। (ଗଗନେନ୍ଦ୍ରନାଥ ଦାସ, ପୃ - ୩୭) କ୍ରମଶଃ ଏହିପରି ଭାବରେ ଓଡ଼ିଶାରେ ଅଭିଧାନ ପ୍ରଣୟନର ପରଂପରା ଆଗକୁ ବଢ଼ିଚାଲିଲା। ଆଧୁନିକ ରୀତିରେ ବା ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ରୀତିରେ ଅଭିଧାନଗୁଡ଼ିକ ବହୁମୁଖୀ ଭାବରେ ପ୍ରସାରଲାଭ କଲା ।

ଓଡ଼ିଆ ଅଭିଧାନ ରଚନା ଶହଶହ ବର୍ଷ ଅତିକ୍ରମକରି ବିଭିନ୍ନ ସ୍ତରଦେଇ ଭିନ୍ନଭିନ୍ନ ବିଶେଷତ୍ୱକୁ ନିର୍ବାହ କରି ଆଗେଇ ଚାଲିଛି। ଅଭିଧାନ ବା ଶବ୍ଦକୋଷଗୁଡ଼ିକରେ ପ୍ରଚଳିତ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବିଷୟକ ହୋଇଥାଏ। ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ପ୍ରଣୀତ ଅଭିଧାନଗୁଡ଼ିକୁ ନିମ୍ନମତେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇପାରେ –

ଭାଷାଭିତ୍ତିକ ଅଭିଧାନ : ଗୋଟିଏ ଭାଷାର କୋଷ, ଯେଉଁଥିରେ ଅର୍ଥ ସେହି ଭାଷାରେ କିମ୍ବା ଅନ୍ୟଭାଷାରେ ରହିବା ସହିତ ବର୍ଣନାତ୍ମକ, ତୁଳନାତ୍ମକ ଏବଂ ଐତିହାସିକଦୃଷ୍ଟିରୁ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥାଏ। (ଅଭିଷେକ ଅବତଂସ,ଚ-୧୮୧) ଭାଷା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ପ୍ରଚଳିତ ଅଭିଧାନକୁ ଏକଭାଷୀ ବା ସମଭାଷୀ, ଦ୍ୱିଭାଷୀ, ତ୍ରିଭାଷୀ, ଚତୁର୍ଭାଷୀ ଓ ବହୁଭାଷୀ ଭେଦରେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇପାରେ।

ଏକଭାଷୀ ବା ସମଭାଷୀ ଅଭିଧାନ :

ଏଥିରେ କେବଳ ଗୋଟିଏ ଭାଷାର ଶବ୍ଦ ଏବଂ ସେହି ଭାଷାରେ ତାହାର ଅର୍ଥ ତଥା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସୂଚନା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥାଏ। ଏକଭାଷୀ ଅଭିଧାନର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ବହୁତ ରହିଅଛି, ସେଥିମଧ୍ୟରୁ ଅଭିଧାନ ପ୍ରଣୟନ ପରଂପରାର ପ୍ରଥମ ପର୍ଯ୍ୟାୟର କେତେକ ଅଭିଧାନକୁ

ଏକଭାଷୀ ବା ସମଭାଷୀ

ଅଭିଧାନ	ଭାଷା	କୋଷକାର	ସମୟ
ଗୀତାଭିଧାନ	ଓଡ଼ିଆ	ଉପେନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜ	୧୭୧୦
An Oriya Dictionary with Synonyms Vol.2	ଓଡ଼ିଆ	ଆମସ୍ ସଟନ୍,ଭୁବନାନନ୍ଦ ନ୍ୟାୟାଳଙ୍କାର	୧୮୪୩
ସାଧୁଭାଷାର୍ଥଭିଧାନ	ଓଡ଼ିଆ	ଆମସ୍ ସଟନ୍	୧୮୪୪
ଉତ୍କଳ ଭାଷାର୍ଥଭିଧାନ	ଓଡ଼ିଆ	ଉଇଲିୟମ୍ ମିଲର୍ ଓ ରଘୁନାଥ ମିଶ୍ର	୧୮୬୮
ଶବ୍ଦନିଧି	ଓଡ଼ିଆ	ଚତୁର୍ଭୁଜ ପଟ୍ଟନାୟକ	୧୮୮୩
ଉତ୍କଳ ଅଭିଧାନ	ଓଡ଼ିଆ	ଜଗନ୍ନାଥ ରାଓ	୧୮୯୧
ସୁଖବୋଧ ଅଭିଧାନ	ଓଡ଼ିଆ	ମଧୁସୂଦନ ରାଓ	୧୯୧୨
ଶବ୍ଦତତ୍ତ୍ୱବୋଧ ଅଭିଧାନ	ଓଡ଼ିଆ	ପଣ୍ଡିତ ଗୋପୀନାଥ ନନ୍ଦଶର୍ମା	୧୯୧୬
ସରଳ ଉତ୍କଳ ଅଭିଧାନ	ଓଡ଼ିଆ	ପଣ୍ଡିତ କୁଳମଣି ଦାସ	୧୯୩୨

ପ୍ରମୋଦ ଅଭିଧାନ	ଓଡ଼ିଆ	ଶ୍ରୀ ପ୍ରମୋଦ ଚନ୍ଦ୍ରଦେବ ପଟ୍ଟାୟତ	୧୯୪୨

ଦ୍ୱିଭାଷୀ ଅଭିଧାନ :

ଏହି ପ୍ରକାର ଅଭିଧାନ ଶବ୍ଦ କିମ୍ବା ବାକ୍ୟାଂଶକୁ ଗୋଟିଏ ଭାଷାରୁ ଅନ୍ୟଏକ ଭାଷାରେ ନିରୂପିତ ବା ଅନୁବାଦିତ କରିଥାଏ।

ଅଭିଧାନ	ଭାଷା	କୋଷକାର	ସମୟ
A vocabulary Oriya and English	ଓଡ଼ିଆ ଇଂରାଜୀ	ମୋହନ ପ୍ରସାଦ ଠାକୁର	୧୮୧୧
An Oriya Dictionary Vol.1	ଇଂରାଜୀ ଓଡ଼ିଆ	ଆମସ୍ ସଟନ୍	୧୮୪୧
An Oriya andDictionary Vol.3	ଓଡ଼ିଆ ଇଂରାଜୀ	ଆମସ୍ ସଟନ୍	୧୮୪୩
An English and Oriya Dictionary	ଇଂରାଜୀ ଓଡ଼ିଆ	ମିଲର୍	୧୮୭୩
An Oriya And English Dictionary	ଓଡ଼ିଆ ଇଂରାଜୀ	ଉଇଲିୟମ୍ ବୃକ୍ସ	୧୮୭୪
ଦ୍ୱିଭାଷୀ (ନିର୍ବାଚିତ ଓଡ଼ିଆ ଶବ୍ଦର ଇଂରାଜୀ ଅନୁବାଦ ଓ ଇଂରାଜୀ ଶବ୍ଦ ଉଚ୍ଚାରଣ)	ଓଡ଼ିଆ ଇଂରାଜୀ		୧୮୮୯
The Concise Oriya – English Dictionary	ଓଡ଼ିଆ ଇଂରାଜୀ	ଆର୍.କେ ଗୁଣ୍ଡି	୧୯୧୬
A comprehensive English Oriya Dictionary	ଇଂରାଜୀ ଓଡ଼ିଆ	ଜେ.ଜି ପାଇକ୍ ଓ ଗର୍ଡନ୍ ଏସ୍. ୱିକନ୍ସ	୧୯୧୬
ତ୍ରିପାଠୀଙ୍କ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଓଡ଼ିଆ ଅଭିଧାନ	ଓଡ଼ିଆ ଓଡ଼ିଆ ଇଂରାଜୀ	ଜଗନ୍ନାଥ ତ୍ରିପାଠୀ	୧୯୪୮
ବୃହତ୍ ଓଡ଼ିଆ ଅଭିଧାନ	ଓଡ଼ିଆ ଓଡ଼ିଆ ଇଂରାଜୀ	ବାବା ବୈଦ୍ୟନାଥ ପାଢ଼ୀ	୧୯୬୪
ସମ୍ବଲପୁରୀ ଓଡ଼ିଆ ଶବ୍ଦକୋଷ	ସମ୍ବଲପୁରୀ ଓଡ଼ିଆ	ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କୁମାର ତ୍ରିପାଠୀ	୧୯୮୭
ବିଦ୍ୟାପୁରୀ ଓଡ଼ିଆ ଇଂରାଜୀ ଅଭିଧାନ	ଓଡ଼ିଆ ଇଂରାଜୀ	ସର୍ବେଶ୍ୱର ଦାଶ	୨୦୦୧
Bureau's English Oriya Dictionary	ଇଂରାଜୀ ଓଡ଼ିଆ		୨୦୦୧
ନବ ଅଭିଧାନ	ଓଡ଼ିଆ ଓଡ଼ିଆ ଓଡ଼ିଆ ଇଂରାଜୀ	ଶ୍ରୀଧର ଦାସ	୨୦୦୧
ଜ୍ଞାନଯୁଗ ରଢିକୋଷ	ଓଡ଼ିଆ ଇଂରାଜୀ	ନାରାୟଣ ସାହୁ	୨୦୦୨
ସଚିତ୍ର ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଓଡ଼ିଆ ଅଭିଧାନ	ଓଡ଼ିଆ ଇଂରାଜୀ	ନୃସିଂହ ପ୍ରସାଦ ମିଶ୍ର	୨୦୦୫
ଓଡ଼ିଆ ହିନ୍ଦୀ ୱାର୍ଡ଼ବୁକ୍	ଓଡ଼ିଆ ହିନ୍ଦୀ	କାଳୀଚରଣ ଚୌଧୁରୀ	୨୦୦୭
ଦ୍ୱିଭାଷୀ ହିନ୍ଦୀ ସମାର୍ଥକୋଷ	ଓଡ଼ିଆ ଇଂରାଜୀ	ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କୁମାର ତ୍ରିପାଠୀ	୨୦୧୦
ସାରସ୍ୱତ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାକୋଷ	ଓଡ଼ିଆ ଓଡ଼ିଆ ଇଂରାଜୀ	କୃପାସିନ୍ଧୁ ବିଶ୍ୱାଳ	୨୦୧୪
କ୍ଲୁପ୍ତାଭିଧାନ	ଓଡ଼ିଆ ଓଡ଼ିଆ ଇଂରାଜୀ	ଡ.ସୁଧୀର କୁମାର ମହାନ୍ତ	୨୦୧୪
କୋଶଲି ଓଡ଼ିଆ ଅଭିଧାନ	କୋଶଲି ଓଡ଼ିଆ	ନରସିଂହ ପ୍ରସାଦ ଗୁରୁ	୨୦୧୬
The New Light of Pocket Dictionary	ଇଂରାଜୀ ଓଡ଼ିଆ ଇଂରାଜୀ		୨୦୧୭
Ajanta's Standard dictionary	ଇଂରାଜୀ ଇଂରାଜୀ ଓଡ଼ିଆ	ଭଗବାନ୍ ବେହେରା	
Oxford English English Oriya dictionary	ଇଂରାଜୀ ଇଂରାଜୀ ଓଡ଼ିଆ	ବି.କେ ତ୍ରପାଠୀ କେ.ଏମ୍ ପଟ୍ଟନାୟକ	

Ajanta's Learner's English	ଇଂରାଜୀ		
English Oriya Dictionary	ଇଂରାଜୀ ଓଡ଼ିଆ	ଜଗନ୍ନାଥ ମଲ୍ଲିକ	

ତ୍ରିଭାଷୀ ଅଭିଧାନ : ଏହିପ୍ରକାର ଅଭିଧାନରେ ତିନିପ୍ରକାର ଭାଷାର ଶବ୍ଦ ଓ ଏହାର ଅର୍ଥକୁନେଇ ଅଭିଧାନ ସଂପାଦନ କରାଯାଇଥାଏ ମୂଳ ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥଭାବରେ ଅନ୍ୟ ଦୁଇଟି ଭାଷାରେ ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥାଏ।

ଅଭିଧାନ	ଭାଷା	କୋଷକାର	ସମୟ
The New Dictionary	ହିନ୍ଦୀ ଓଡ଼ିଆ ଇଂରାଜୀ	ଜେ. ପାଇକରାୟ	୧୯୯୯

ଚତୁର୍ଭାଷୀ ଅଭିଧାନ : ଚାରିପ୍ରକାର ଭାଷା ସହ ଏହାର ଅର୍ଥ ସଂଯୋଜିତ ହୋଇ ଏହି ପ୍ରକାର ଅଭିଧାନରେ ରହିଥାଏ।

ଅଭିଧାନ	ଭାଷା	କୋଷକାର	ସମୟ
ପୂର୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାକୋଷ (୧-୭ ଖଣ୍ଡ)	ଓଡ଼ିଆ ଓଡ଼ିଆ ଇଂରାଜୀ ବଙ୍ଗଳା ହିନ୍ଦୀ	ଗୋପାଳଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରହରାଜ	୧୯୩୧-୧୯୪୦
ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାକୋଷ (୧-୧୦ ଖଣ୍ଡ)	ଓଡ଼ିଆ ଓଡ଼ିଆ ଇଂରାଜୀ ବଙ୍ଗଳା ହିନ୍ଦୀ	ଆର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରକାଶନ	

ବହୁଭାଷୀ ଅଭିଧାନ : ବହୁଭାଷାର ସମନ୍ୱୟରେ ଗଠିତ ହୋଇଥାଏ। ଏପରି ଅଭିଧାନର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ସ୍ୱଳ୍ପ ଉପଲବ୍ଧ ହୁଏ।

ଅଭିଧାନ	ଭାଷା	କୋଷକାର	ସମୟ
ବହୁଭାଷୀ ଅଭିଧାନ	ହିନ୍ଦୀ-ଇଂରାଜୀ-ଓଡ଼ିଆ-ସମ୍ବଲପୁରୀ- କୋଶଲି	ଗୋପବନ୍ଧୁ ରଥ	୨୦୧୮

ସାହିତ୍ୟ ଶବ୍ଦଭିତ୍ତିକ ଅଭିଧାନ : ଏହି ଅଭିଧାନରେ ଥିବା ଶବ୍ଦର ସାହିତ୍ୟିକ ଦିଗଟିକୁ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯାଇଥାଏ। ସାହିତ୍ୟରେ ରହିଥିବା ବିଭିନ୍ନ ବିଭାଗ କାବ୍ୟ,କବିତା,ଗଦ୍ୟ, ନାଟକ, ଲୋକସାହିତ୍ୟ ତଥା ପ୍ରବାଦ, ପ୍ରବଚନ, ରୂଢ଼ି ଓ ବ୍ୟାକରଣକୁ କେନ୍ଦ୍ରକରି ଆବଦ୍ଧିତ ଶବ୍ଦ ଏବଂ ଏହାର ଅର୍ଥ ଏହି ପର୍ଯାୟଭୁକ୍ତ।

ଅଭିଧାନ	କୋଷକାର	ସମୟ
ମୂଳଶବ୍ଦବୋଧିକା	ଶ୍ରୀ ମୃତ୍ୟୁଞ୍ଜୟ ରଥ	୧୯୦୧
ବିପରୀତାର୍ଥବୋଧିନୀ	ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀଧର ଗର୍ଗବଟୁ	୧୯୧୩
ଶୁଦ୍ଧିବୋଧକ	ଆର୍ତ୍ତତ୍ରାଣ ଶତପଥୀ ଓ ଜଗନ୍ନାଥ ରଥ	୧୯୧୫
ବ୍ୟାବହାରିକ ବିଦ୍ୟାର୍ଥୀ ଅଭିଧାନ	ବୈକୁଣ୍ଠନାଥ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ	୧୯୮୪
ଶବ୍ଦନିଧି(ଓଡ଼ିଆ ସମାର୍ଥ ଶବ୍ଦକୋଷ)	ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କୁମାର ତ୍ରିପାଠୀ	୧୯୯୫
ଓଡ଼ିଆ ନାଟକ କୋଷ	ହେମନ୍ତ କୁମାର ଦାସ	୧୯୯୬
ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ କୋଷ	ବଂଶୀଧର ବିଶ୍ୱାଳ	୧୯୯୮
ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ପ୍ରବାଦ ଓ ପ୍ରବଚନ କୋଷ	ସର୍ବେଶ୍ୱର ଦାଶ	୨୦୦୩
ଜ୍ଞାନଯୁଗ ସାହିତ୍ୟ ଶବ୍ଦକୋଷ	ରମେଶ ଚନ୍ଦ୍ର ପାଣି	୨୦୦୭
ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଓଡ଼ିଆ ଶବ୍ଦକୋଷ	ଯୁଧିଷ୍ଠିର ସାହୁ	୨୦୧୦

ଓଡ଼ିଆ ପ୍ରବାଦ ପ୍ରବଚନ ରୂଢ଼ିକୋଷ	ନାରାୟଣ ସାହୁ	୨୦୧୧
ଓଡ଼ିଆ ବନାନ ଅଭିଧାନ	ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କୁମାର ତ୍ରିପାଠୀ	୨୦୧୩
ଓଡ଼ିଆ ପ୍ରତିଶବ୍ଦ ଅଭିଧାନ	ଦିନବନ୍ଧୁ ବିଶ୍ୱାଳ	୨୦୧୪
ଓଡ଼ିଆ ସମାର୍ଥ କୋଷ	ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କୁମାର ତ୍ରିପାଠୀ	୨୦୧୪
ଓଡ଼ିଆ ବନାନ ଅଭିଧାନ	ନୀଳାଦ୍ରି ଭୂଷଣ ହରିଚନ୍ଦନ	୨୦୧୪
ଅର୍ଥମୂଳକ ଶବ୍ଦକୋଷ	ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କୁମାର ତ୍ରିପାଠୀ	୨୦୧୭
ଓଡ଼ିଆ ଲିଙ୍ଗ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଓ ବିପରୀତାର୍ଥବୋଧକ ଶବ୍ଦକୋଷ		୨୦୨୧

ସଂସ୍କୃତିଭିତ୍ତିକ ଶବ୍ଦାଭିଧାନ : ସାଂସ୍କୃତିକ ଶବ୍ଦାବଳୀକୁ ନେଇ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଭାବରେ ଶବ୍ଦକୋଷର ବା ଅଭିଧାନର ପରିଚୟ ସ୍ୱଳ୍ପମାତ୍ରାରେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଥାଏ। ଓଡ଼ିଆରେ ପ୍ରକାଶିତ କେତେକ ସଂସ୍କୃତିଭିତ୍ତିକ ଶବ୍ଦାଭିଧାନ ଯଥା–

ଅଭିଧାନ	**କୋଷକାର**	**ସମୟ**
ଜ୍ଞାନଯୁଗ ସାଂସ୍କୃତିକ ଶବ୍ଦକୋଷ	ରମେଶ ପାଣି	୨୦୦୨
ଓଡ଼ିଆ ଲୋକସଂସ୍କୃତି ଶବ୍ଦକୋଷ	ଅଜୟ କୁମାର ମିଶ୍ର	୨୦୦୮
ଓଡ଼ିଆ ସାଂସ୍କୃତିକ ଶବ୍ଦାବଳୀ	ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ	୨୦୧୦
ଶ୍ରୀମନ୍ଦିର ଶବ୍ଦକୋଷ	ସୁରେନ୍ଦ୍ର ନାଥ ଦାଶ	୨୦୧୫

ଧର୍ମ ଓ ପୁରାଣଭିତ୍ତିକ ଅଭିଧାନ : ଧର୍ମକୁ ଭିତ୍ତିକରି ଏବଂ ପୁରାଣମାନଙ୍କରେ ପ୍ରଚଳିତ ଶବ୍ଦାବଳୀକୁ ନେଇ ସଂକଳିତ ଏହି ଶ୍ରେଣୀୟ ଅଭିଧାନ।

ଅଭିଧାନ	**କୋଷକାର**	**ସମୟ**
ଚରିତ ଚିନ୍ତାମଣି ପୌରାଣିକ ଶବ୍ଦକୋଷ	ନୀଳକଣ୍ଠ ରଥ	୧୯୬୨
ସନ୍ଥ ସାହିତ୍ୟ ଶବ୍ଦକୋଷ	ରତ୍ନାକର ଚଇନି	୧୯୯୪
ବୌଦ୍ଧ ଶବ୍ଦକୋଷ	ଭଗବାନ ପଣ୍ଡା	୧୯୯୭
ସାରଳା ଶବ୍ଦ ଓ ସୂକ୍ତିକୋଷ	ନଟବର ଶତପଥୀ	୧୯୯୭
ଧର୍ମସିନ୍ଧୁ ଶବ୍ଦକୋଷ	କ୍ଷୀରୋଦ୍ରା ପରିଜା	

ସଂଖ୍ୟାଭିତ୍ତିକ ଅଭିଧାନ : ଓଡ଼ିଆ ସଂସ୍କୃତିର ବିଭିନ୍ନ ସଂଖ୍ୟାବାଚକ ଶବ୍ଦ ପରିଦୃଷ୍ଟ ହୋଇଥାଏ। ସଂସ୍କୃତି ସହିତ ଗଣନ, ଗଣିତ, ଜ୍ୟୋତିଷବିଦ୍ୟା ଜୀବନର ବିଭିନ୍ନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆବଶ୍ୟକ ପଡୁଥିବା ହିସାବ ଇତ୍ୟାଦି କ୍ଷେତ୍ରରେ ସଂପୃକ୍ତ ହୋଇଥାଏ। ସଂଖ୍ୟା ଏବଂ ଏହା ସହ ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ ଥିବା ଶବ୍ଦକୁ ଆମେ ବ୍ୟବହାର କରିଥାଉ। ସେହି ସଂଖ୍ୟାଭିତ୍ତିକ ଅଭିଧାନ ଯଥା –

ଅଭିଧାନ	କୋଷକାର	ସମୟ
ସଂଖ୍ୟାଭିଧାନ	ବନମାଳୀ ପଟ୍ଟନାୟକ	୧୯୮୫
ସାଂଖ୍ୟିକ ଶବ୍ଦକୋଷ	ଦୀନବନ୍ଧୁ ବିଶ୍ୱାଳ	୨୦୦୩
ସଂଖ୍ୟା ଶବ୍ଦାଭିଧାନ	ଅଜୟ କୁମାର ମିଶ୍ର	୨୦୧୨

ପଲ୍ଲିଭିତ୍ତିକ ଅଭିଧାନ : ପଲ୍ଲି ବା ଗାଁ ଗହଳି ଲୋକଙ୍କ ଜୀବନରେ ପ୍ରଚଳିତ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକୁ ଏକତ୍ର କରିବା , ଲୁପ୍ତପ୍ରାୟ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକୁ ପୁନରୁଦ୍ଧାର କରି ସଂଗୃହୀତ କରି ରଖିବା, ବୈଦେଶିକ ଶବ୍ଦର ଭାରାକ୍ରାନ୍ତକୁ ପରିହାର କରି ନିଜର ମୂଳଶବ୍ଦ ବା କଥିତ ଶବ୍ଦସହ ପରିଚିତ କରାଇବା ଏହିପ୍ରକାର ଅଭିଧାନର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ।

ଅଭିଧାନ	କୋଷକାର	ସମୟ
ପଲ୍ଲି ଶବ୍ଦକୋଷ	ଯୁଧିଷ୍ଠିର ସାହୁ	୨୦୦୮

ଚିତ୍ରଭିତ୍ତିକ ଅଭିଧାନ : ଚିତ୍ରମାଧ୍ୟମରେ ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥ ପ୍ରତୀତ ହୁଏ, ଚିତ୍ର ବା ଛବି ଶବ୍ଦର ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱହିଁ ଏଠାରେ କରିଥାଏ। ଏହା ସାଧାରଣତଃ ଶିଶୁପୋଯୋଗୀ ଅଭିଧାନ ଶିଶୁର ଜ୍ଞାନର ଦିଗନ୍ତକୁ ପ୍ରସାରକରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଏହିପ୍ରକାର ଅଭିଧାନର ପରିକଳ୍ପନା।

ଅଭିଧାନ	କୋଷକାର	ସମୟ
ଓଡ଼ିଆ ଚିତ୍ରାଭିଧାନ	ଭାରତୀୟ ଭାଷା ସଂସ୍ଥାନ,ମହୀଶୂର	
ଛବିଳ ଅଭିଧାନ	ରାଜ୍ୟ ଶିକ୍ଷା ଗବେଷଣା ଓ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ, ଓଡ଼ିଶା	୧୯୮୩
ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ଛବିଳ ଅଭିଧାନ	ବିଜୟଲକ୍ଷ୍ମୀ ମହାନ୍ତି, ତୃପ୍ତି ମହାନ୍ତି	୨୦୧୧

ବିଜ୍ଞାନଭିତ୍ତିକ ଅଭିଧାନ : ଏ ଯୁଗ ବିଜ୍ଞାନର ଶବ୍ଦ ମଧ୍ୟ ବିଜ୍ଞାନର ଏଣୁ ଆମର ଦୈନନ୍ଦୀନ ଜୀବନରେ ପ୍ରୟୋଗ ହେଉଥିବା ବିଜ୍ଞାନଭିତ୍ତିକ ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥକୁ ଜାଣିବା ଏବଂ ବୁଝିବାନିମନ୍ତେ ଏପରି ଅଭିଧାନର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ।

ଅଭିଧାନ	କୋଷକାର	ସମୟ
ବୈଜ୍ଞାନିକ ପାରିଭାଷିକ ଶବ୍ଦାବଳୀ	ବିଜ୍ଞାନ ପ୍ରଚାର ସମିତି,ରେଭେନ୍ସା କଲେଜ୍	୧୯୮୬
ରସାୟନ ଶବ୍ଦକୋଷ	ଗୋକୁଳାନନ୍ଦ ମହାପାତ୍ର	୧୯୯୭
ବିଜ୍ଞାନ ଜ୍ଞାନକୋଷ (ଅ-କ୍ଷ)	ସୁରେଶ ଚନ୍ଦ୍ର ମହାପାତ୍ର	୨୦୦୧
କୃଷି ଶବ୍ଦସାଗର	ଦାମୋଦର ଲେଙ୍କା	୨୦୦୩
ବୈଜ୍ଞାନିକ ଜ୍ଞାନକୋଷ ୧ମ ଭାଗ (ଅ-ଦ) ୨ୟ ଭାଗ (ଧ-କ୍ଷ)	ଗୋକୁଳାନନ୍ଦ ମହାପାତ୍ର	୨୦୦୫
ବୈଜ୍ଞାନିକ ଜ୍ଞାନକୋଷ	ଗୋକୁଳାନନ୍ଦ ମହାପାତ୍ର	୨୦୧୦

ପ୍ରଶାସନିକ ଅଭିଧାନ: ସରକାରୀ ସ୍ତରରେ ପ୍ରଶାସନିକ ପରିଚାଳନା କ୍ଷେତ୍ରରେ ସରକାରୀ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟରେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ପ୍ରଚଳନର ପୂର୍ଣ୍ଣ ଓ ସଫଳ ରୂପାୟନ ନିମନ୍ତେ ପ୍ରଶାସନିକ ଅଭିଧାନର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଅଛି। ନିତ୍ୟ ବ୍ୟବହୃତ ବୋଧଗମ୍ୟ ଶବ୍ଦ ସହ ନୂତନଭାବେ ପ୍ରଶାସନିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ମଧ୍ୟକୁ ଆସୁଥିବା ଶବ୍ଦାବଳୀର ସଠିକ୍ ଭାଷାନ୍ତର ନିମନ୍ତେ ଏହି ପ୍ରକାର ଅଭିଧାନ ବହୁ ଉପଯୋଗୀ।

ଅଭିଧାନ	କୋଷକାର	ସମୟ
ପ୍ରଶାସନ ଶବ୍ଦକୋଷ	ଧ୍ରୁବ ଚରଣ ରାଉତ	୨୦୦୫
ପ୍ରଶାସନ ଶବ୍ଦକୋଷ	ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ	୨୦୧୬

ଅଞ୍ଚଳଭିତ୍ତିକ ଅଭିଧାନ : ବିଭିନ୍ନ ଆଞ୍ଚଳିକ ଶବ୍ଦାବଳୀ ସହ ପରିଚିତ ହେବା ନିମନ୍ତେ ଅଞ୍ଚଳାନୁଯାୟୀ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକର ଅର୍ଥ ଭିନ୍ନଭିନ୍ନ ଭାବରେ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇଥାଏ।

ଅଭିଧାନ	କୋଷକାର	ସମୟ
An Anchalika Sabdakosha of the Oriya Language Vol.1 (Western & Southern oriya)	କୁଞ୍ଜବିହାରୀ ତ୍ରିପାଠୀ	୧୯୭୪
ସମ୍ବଲପୁରୀ ଓଡ଼ିଆ ଶବ୍ଦକୋଷ	ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କୁମାର ତ୍ରିପାଠୀ	୧୯୮୭
ପୁରୀବୋଲି	ସିଦ୍ଧେଶ୍ୱର ମହାପାତ୍ର	୧୯୯୬
ଦେଶିଆ ଜ୍ଞାନକୋଷ	ରାଜେନ୍ଦ୍ର ପାଢ଼ୀ	୨୦୧୦
କୋଶଲି ଓଡ଼ିଆ ଅଭିଧାନ	ନରସିଂହ ପ୍ରସାଦ ଗୁରୁ	୨୦୧୬
କଳାହାଣ୍ଡିଆ ଶବ୍ଦକୋଷ	ପରମେଶ୍ୱର ମୁଣ୍ଡ	୨୦୨୧

ଜନଜାତିଭତ୍ତିକ ଅଭିଧାନ : ଓଡ଼ିଶାରେ ବସବାସ କରୁଥିବା ବିଭିନ୍ନପ୍ରକାର ଜନଜାତିମାନଙ୍କର ଭାଷାକୁ ନେଇ 'ଅନୁସୂଚିତ ଜନଜାତି ଓ ଅନୁସୂଚିତ ଜାତି ଉନ୍ନୟନ ବିଭାଗ'ର ପ୍ରଚେଷ୍ଟାରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି। ଅନେକ ଜନଜାତିଭତ୍ତିକ ଅଭିଧାନ ଜନଜାତି ଅଞ୍ଚଳର ପ୍ରମୁଖ ୨୧ଗୋଟି ଭାଷାକୁ ନେଇ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିବା ଅଭିଧାନ ଯଥା –

ଅଭିଧାନ	କୋଷକାର	ସମୟ
କୁଭିଁ ବା କନ୍ଧ ଭାଷା	କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଝାଲିଆ	୧୯୮୩
ବୃହତ ସାନ୍ତାଳୀ ଓଡ଼ିଆ ଅଭିଧାନ	ଲାସ ମାଝୀ	୧୯୯୫
ଓଡ଼ିଆ କୁଭି ଶବ୍ଦକୋଷ	ପରମାନନ୍ଦ ପଟେଲ	୨୦୧୩
ଓଡ଼ିଆ କୋୟା ଶବ୍ଦକୋଷ		୨୦୧୩
ଓଡ଼ିଆ କୁଇ ଶବ୍ଦକୋଷ		୨୦୧୩
ଓଡ଼ିଆ ସଉରା ଶବ୍ଦକୋଷ		୨୦୧୪
ଓଡ଼ିଆ ହୋ ଶବ୍ଦକୋଷ		୨୦୧୪
ଓଡ଼ିଆ ଓରାଓଁ କିସାନ୍ ଶବ୍ଦକୋଷ		୨୦୧୫
ଓଡ଼ିଆ ବିଂଝାଲ୍ କନ୍ଧାନ୍ ଶବ୍ଦକୋଷ		୨୦୧୬
ଓଡ଼ିଆ ସାଦରୀ ଶବ୍ଦକୋଷ		୨୦୧୬
ଓଡ଼ିଆ ମୁଣ୍ଡା ଶବ୍ଦକୋଷ		୨୦୧୬
ଓଡ଼ିଆ ଖଡ଼ିଆ ଶବ୍ଦକୋଷ		୨୦୧୬
ଜୁଆଙ୍ଗ ଶବ୍ଦ ମୁଇଁ ଟାଣ ଜୁଆଙ୍ଗ ଶବ୍ଦକୋଷ	ନୀଳାଦ୍ରି ବିହାରୀ ମିଶ୍ର	୨୦୧୮
ଓଡ଼ିଆ ଜୁଆଙ୍ଗ ଶବ୍ଦକୋଷ		୨୦୧୮
ଓଡ଼ିଆ ବଣ୍ଡା ଶବ୍ଦକୋଷ		୨୦୧୮
କୁଇ ଓଡ଼ିଆ ଅଭିଧାନ	ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କୁମାର ପ୍ରଧାନ	୨୦୧୮
ଓଡ଼ିଆ ଗୋଣ୍ଡି ଶବ୍ଦକୋଷ		୨୦୧୮

ଓଡ଼ିଆ ଗଦବା ଶବ୍ଦକୋଷ	୨୦୧୮
ଓଡ଼ିଆ ଭୂୟାଁ ଶବ୍ଦକୋଷ	୨୦୧୮
ଓଡ଼ିଆ ଭୁଂଜିଆ ଶବ୍ଦକୋଷ	୨୦୧୮
ଓଡ଼ିଆ ଭୂମିଜ ଶବ୍ଦକୋଷ	୨୦୧୮
ଓଡ଼ିଆ ଦେଶିଆ ଶବ୍ଦକୋଷ	୨୦୧୯

ପାରିଭାଷିକ ଅଭିଧାନ : ଇଂରେଜମାନଙ୍କ ଶାସନ କାଳରେ ପ୍ରଶାସନିକ କଳ ମାଧ୍ୟମରେ ଏବଂ ବିଜ୍ଞାନ ଓ ବୈଷୟିକ ବିଦ୍ୟାର ପ୍ରସାର ଫଳରେ ଯେଉଁ ନୂତନ ଶବ୍ଦାବଳୀ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାକୁ ଆସିଲା, ତାହାର ବୋଧଗମ୍ୟତାପାଇଁ ପାରିଭାଷିକ ଶବ୍ଦକୋଷର ଆବଶ୍ୟକତା ଦେଖାଦେଲା । 'ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟ-ପାଠ୍ୟପୁସ୍ତକ ପ୍ରଣୟନ ଓ ପ୍ରକାଶନ ସଂସ୍ଥା' ବିଭିନ୍ନ ବିଷୟରେ ପାରିଭାଷିକ ଶବ୍ଦକୋଷ ପ୍ରଣୟନ କରିଛନ୍ତି। ଏଥିରେ ପ୍ରକାଶିତ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଶବ୍ଦକୋଷ ଦ୍ୱିଭାଷୀଧର୍ମୀ (ଇଂରାଜୀ ଓଡ଼ିଆ)।

ଅଭିଧାନ	କୋଷକାର	ସମୟ
କେମିକାଲ୍ ଇଂଞ୍ଜିନିୟରିଂ ପରିଭାଷା		୧୯୭୪
ଇଲେକ୍‌ଟ୍ରୋନିକ୍ ଇଂଞ୍ଜିନିୟରିଂ ପରିଭାଷା		୧୯୭୪
ଯାନ୍ତ୍ରିକ ଇଂଞ୍ଜିନିୟରିଂ ପରିଭାଷା		୧୯୭୪
ଇଲେକ୍‌ଟ୍ରିକାଲ୍ ଇଂଞ୍ଜିନିୟରିଂ ପରିଭାଷା		୧୯୭୫
ପଦାର୍ଥବିଜ୍ଞାନ ଅଭିଧାନ	କୁଳମଣି ସାମଲ	୧୯୭୬
ଗ୍ରନ୍ଥାଳୟ ବିଜ୍ଞାନ ପରିଭାଷା		୧୯୮୫
ଅର୍ଥଶାସ୍ତ୍ର ପରିଭାଷା		୨୦୦୨
ଗଣିତ ପରିଭାଷା		୨୦୦୨
ରାଜନୀତିବିଜ୍ଞାନ ପରିଭାଷା		୨୦୦୨
ଇତିହାସ ପରିଭାଷା		୨୦୦୨
ଦର୍ଶନଶାସ୍ତ୍ର ପରିଭାଷା		୨୦୦୨
ଭେଷଜ ପରିଭାଷା ଆୟୁର୍ବିଜ୍ଞାନ ପରିଭାଷା		୨୦୦୨
ବାଣିଜ୍ୟ ପରିଭାଷା		୨୦୦୨
ଜୈବ-ପ୍ରଯୁକ୍ତିବିଦ୍ୟା ପରିଭାଷା		୨୦୦୩
ସମାଜବିଜ୍ଞାନ ପରିଭାଷା		୨୦୦୩
କୃଷିବିଜ୍ଞାନ ପରିଭାଷା		୨୦୦୩
ପ୍ରତ୍ନତତ୍ତ୍ୱ ପରିଭାଷା		୨୦୦୩
ନୃତନତ୍ତ୍ୱକ ପରିଭାଷା		୨୦୦୩
ଶିକ୍ଷା ପରିଭାଷା		୨୦୦୩

କମ୍ପ୍ୟୁଟର ବିଜ୍ଞାନ ପରିଭାଷା	୨୦୦୩
ମୁଦ୍ରଣ ବିଜ୍ଞାନ ପରିଭାଷା	୨୦୦୩
ସଂସ୍କୃତିର ତାତ୍ତ୍ୱିକତାରେ ପରିଭାଷା	୨୦୦୩
ଭାଷାତତ୍ତ୍ୱ ପରିଭାଷା	୨୦୦୫
ଗୃହବିଜ୍ଞାନ ପରିଭାଷା	୨୦୦୫
ଭୂତତ୍ତ୍ୱ ପରିଭାଷା	୨୦୦୫
ସାମ୍ବାଦିକତା ପରିଭାଷା	୨୦୦୫
ଜୀବ ରସାୟନ ବିଜ୍ଞାନ ପରିଭାଷା	୨୦୦୫
ଅନ୍ତରୀକ୍ଷ ବିଜ୍ଞାନ ପରିଭାଷା	୨୦୦୫
ଭୂଗୋଳ ପରିଭାଷା	୨୦୦୫
ଜ୍ୟୋତିଷଶାସ୍ତ୍ର ପରିଭାଷା	୨୦୦୬
ଲୋକସାହିତ୍ୟ ଓ ଲୋକସଂସ୍କୃତି ଶବ୍ଦକୋଷ	୨୦୧୩
ଓଡ଼ିଶାର ଉପଯୋଗୀ ଉଦ୍ଭିଦର ପରିଭାଷା	୨୦୧୪
ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟିକ ପରିଭାଷା	୨୦୧୫

ବିଶ୍ୱକୋଷୀୟ ଅଭିଧାନ : ଅଭିଧାନ ବ୍ୟତୀତ ଓଡ଼ିଆରେ କେତେକ ଜ୍ଞାନକୋଷ ବା ବିଶ୍ୱକୋଷ (Encyclopaedia) ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି। ଏକ ଅଭିଧାନ ଏବଂ ବିଶ୍ୱକୋଷ ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ କହିବା ସହଜ କିନ୍ତୁ ବ୍ୟବହାରିକ ଉପାୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିବା କଷ୍ଟକର। ଅଭିଧାନ ଶବ୍ଦକୁ ବ୍ୟାଖ୍ୟାକରିବା ସ୍ଥଳେ ବିଶ୍ୱକୋଷ ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥକୁ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିଥାଏ। (Michael Hancher P-113) ଜ୍ଞାନର ବିଭିନ୍ନ ବିଭାଗ ଉପରେ ଏହା ଆଲୋଚନା କରୁଥିବାରୁ ଏହାକୁ ଅଭିଧାନ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରାନଯାଇ ଜ୍ଞାନକୋଷ କୁହାଯାଇଥାଏ । (ରବୀନ୍ଦ୍ର କୁମାର ଦାସ,ପୃ୨୧) ମାତ୍ର, There are some dictionaries having both Lexicographical and Encyclopaedic features,They are known as Encyclopaedic Dictionary. (Dictionaries,P-8 IGNOU) ଜ୍ଞାନବିଜ୍ଞାନର ଯେତେ କ୍ଷେତ୍ର ରହିଛି, ସମସ୍ତଜ୍ଞାନକୁ ବର୍ଣ୍ଣମାଳାକ୍ରମରେ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ବା ବିସ୍ତୃତ ଭାବରେ ଗୋଟିଏ ପୁସ୍ତକ କଳେବର ମଧ୍ୟରେ ସନ୍ନିବେଶିତ କରିବା ହେଉଛି 'ବିଶ୍ୱକୋଷ ବା ଜ୍ଞାନମଣ୍ଡଳ'। (ଧନେଶ୍ୱର ସାହୁ, ପୃ-୧୦୭,୧୦୮) ଏଥିରେ ଉଭୟ ବିଶ୍ୱକୋଷୀୟ ଓ ଶବ୍ଦକୋଷୀୟ ବିଶେଷତ୍ୱ ପରିଲକ୍ଷିତ ହେଉଥିବାରୁ ଏହାକୁ 'ବିଶ୍ୱକୋଷୀୟ ଅଭିଧାନ' (Encyclopaedic Dictionary) ବା ଜ୍ଞାନର ଅଭିଧାନ ବୋଲି ଅଭିହିତ କରିପାରିବା। (ଧନେଶ୍ୱର ସାହୁ, ପୃ-୧୮୪) ଏହିପରି ଓଡ଼ିଆରେ କେତେକ ବିଶ୍ୱକୋଷ ପ୍ରଣୟନ କରାଯାଇଛି, ଯାହା ଜ୍ଞାନକୋଷ ଓ ଜ୍ଞାନମଣ୍ଡଳ ନାମରେ ପରିଚିତ। ବିନୋଦ କାନୁନ୍‌ଗୋଙ୍କ 'ଓଡ଼ିଆ ଜ୍ଞାନମଣ୍ଡଳ' ଏକ ଅପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ ବିଶ୍ୱକୋଷୀୟ ଅଭିଧାନ। ୭୫ଖଣ୍ଡରେ ଏହାକୁ ପ୍ରକାଶ କରିବାର ପରିକଳ୍ପନା କରିଥିଲେ ମଧ୍ୟ 'ଅ' ଠାରୁ 'ଜ' ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଠରଗୋଟି ଅକ୍ଷରାନୁକ୍ରମରେ ୪୦ଖଣ୍ଡରେ ଏହା ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି। ପିଲାଙ୍କପାଇଁ ଦୁଇଖଣ୍ଡ 'ଶିଶୁଜ୍ଞାନମଣ୍ଡଳ' ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ ରୂପରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି । ପ୍ରଥମଖଣ୍ଡରେ ଓଡ଼ିଆ ବର୍ଣ୍ଣମାଳାର ସ୍ୱରବର୍ଣ୍ଣ ଉପରେ ଓ ଦ୍ୱିତୀୟଖଣ୍ଡରେ ବ୍ୟଞ୍ଜନବର୍ଣ୍ଣ ଉପରେ ଆଧାରିତ। (ଧନେଶ୍ୱର ସାହୁ ପୃ-୧୮୯) ଏତଦ୍‌ବ୍ୟତୀତ ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ପ୍ରୟାସରେ ଚାରିଖଣ୍ଡରେ ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ 'ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଓଡ଼ିଆ ଜ୍ଞାନକୋଷ' ଓ ବିଶ୍ୱକୋଷ ଫାଉଣ୍ଡେସନ୍‌ଦ୍ୱାରା 'ଓଡ଼ିଆ ବିଶ୍ୱକୋଷ ଦର୍ପଣ' ପ୍ରକାଶ ପାଇଅଛି ।

ଅନ୍‌ଲାଇନ୍ ଅଭିଧାନ: ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀକୁ ଆମେ ଇ-ଯୁଗ ବା ଇଣ୍ଟରନେଟ୍ ଯୁଗ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରିଅଛୁ। ଏପରି ପରିସ୍ଥିତିରେ ଯେକୌଣସି ଜିନିଷ ବା ବସ୍ତୁ ନିଜକୁ ଇ ଯୁଗରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କରିପାରେନାହିଁ, ତାହା ସବୁଦିନପାଇଁ ପଛରେ ରହିଯାଏ। (ବିକ୍ରମ ଗୁପ୍ତା ପୃ -୨୭) ଅଭିଧାନଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ବର୍ତ୍ତମାନ ପରିସ୍ଥିତିରେ ଇଣ୍ଟରନେଟ୍ ସହ ନିଜକୁ ସାମିଲ କରିପାରିଛି। ପୂର୍ବରୁ ପ୍ରକାଶିତ ବହୁ

ପୁରୁଣା ଓ ଦୁଷ୍ପ୍ରାପ୍ୟ ମୁଖ୍ୟ ଅଭିଧାନଗୁଡ଼ିକୁ ଡିଜିଟାଇଜେସନ କରାଯାଇଛି ଏବଂ ବିଭିନ୍ନ ୱେବ୍‌ସାଇଟ୍ ଅନ୍‌ଲାଇନ୍ ଅଭିଧାନମାନ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାରେ ସକ୍ଷମ ହୋଇପାରିଛି । ଯଥା– odiabibhab.in , odia.org , archive.org , ova.gov.in , dictionary.odiaportal.in, lexilogos.com , glosbe.com , translate. Google.co.in ଇତ୍ୟାଦି ମାଧ୍ୟମରେ ଯୋଡ଼ି ଦିଆଯାଇଛି । ଶବ୍ଦର ବନାନ୍ , ଅର୍ଥ, ଉଚ୍ଚାରଣ, ଗଠନ, ଉତ୍ପତ୍ତି ଆଦି ଅତିରିକ୍ତ ସୂଚନାକୁ ଏକତ୍ର କରି ଅନ୍‌ଲାଇନ୍ ଅଭିଧାନ କେତେକ ୱେବ୍‌ସାଇଟ୍ ବ୍ୟତୀତ ପ୍ଲେଷ୍ଟୋରରେ ଉପଲବ୍ଧ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଆପ୍ (Aap)ରେ ମଧ୍ୟ ନିଜକୁ ସଂଯୋଜିତ କରିଦେଇଛି । ପ୍ଲେଷ୍ଟୋରରେ ଉପଲବ୍ଧ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ଅଭିଧାନ ଆପ୍, ଯଥା– ମୋ ଅଭିଧାନ – Odia Dictionary (2015) , Odia Dictionary (Language World, 2016) , English to Odia Dictionary with Odia Translator (2016) , Odia Hindi Dictionary (2017) , English to Odia Dictionary (2018) , Odia Dictionary (2020) , Odia Dictionary – Learn Odia,translate and improve vocabulary (2020) , Odia Bhasakosh (2020) , Odia to Hindi Dictionary (2022) , Purnachandra Odia Bhasakosh (2024) ଇତ୍ୟାଦି ଅଭିଧାନମାନଙ୍କରେ ଶବ୍ଦ ଓ ଏହା ସଂପର୍କିତ ବିଭିନ୍ନ ତଥ୍ୟର ଉପଲବ୍ଧି ରହିଛି ।

ଉପସଂହାର:

ପରିଶେଷରେ, ଓଡ଼ିଆଭାଷାରେ ଉପଲବ୍ଧ ରହିଥିବା ପ୍ରାୟ ସମସ୍ତ ଅଭିଧାନକୁ ଏହି ପ୍ରବନ୍ଧର ଆଲୋଚନା ପରିସରଭୁକ୍ତ କରାଯାଇଛି ଏବଂ ପ୍ରଚଳିତ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକୁ ନେଇ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଭାବରେ ବିଭିନ୍ନ ବିଷୟଭିତ୍ତିକ ଅଭିଧାନଗୁଡ଼ିକର ବିଭାଗୀକରଣ କରାଯାଇ ଅଭିଧାନ ପ୍ରଣୟନ ପରଂପରାର ମାର୍ଗ ସଂପର୍କରେ ବିଶେଷ ଧାରଣା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଛି । ଓଡ଼ିଆ ଅଭିଧାନ ରଚନାର ପୃଷ୍ଠଭୂମି ସଂପର୍କରେ ତଥ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରିବାସହ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ଅଭିଧାନ ପ୍ରଣୟନର ଧାରା ପ୍ରାଚୀନ ଛନ୍ଦୋବଦ୍ଧ ରୀତିରୁ ଆସି ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ରୀତିରେ ପ୍ରବେଶ କରି ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଅଭିଧାନ ବା ଶବ୍ଦକୋଷ, ଭାଷାକୋଷ, ପାରିଭାଷିକ ଅଭିଧାନ, ଆଞ୍ଚଳିକ ଅଭିଧାନ, ଜନଜାତିଭିତ୍ତିକ ଅଭିଧାନ, କମ୍ପ୍ୟୁଟର ଓ ମୋବାଇଲ୍‌ରେ ଉପଲବ୍ଧ ଅନେକ ଅନ୍‌ଲାଇନ୍ ଅଭିଧାନ ଜରିଆରେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ପ୍ରଣୀତ ଅଭିଧାନର ପରଂପରା ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ବିଭିନ୍ନ କ୍ଷେତ୍ରକୁ ସମୃଦ୍ଧ କରିବା ସହିତ ବିଶ୍ୱମୁଖୀ ହେବାର ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ଜାରିରଖିଛି ।

ସହାୟକ ଗ୍ରନ୍ଥସୂଚୀ :

୧. ଦାସ, ରବୀନ୍ଦ୍ର କୁମାର – କୋଷବିଜ୍ଞାନର ଆଲୋକରେ ସମଭାଷୀ ଓଡ଼ିଆ ଶବ୍ଦକୋଷ, ଫ୍ରେଣ୍ଡସ୍ ପବ୍ଲିଶର୍ସ, ବିନୋଦବିହାରୀ କଟକ, ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ – ୨୦୨୩

୨. ମହାପାତ୍ର, ବିଜୟପ୍ରସାଦ – ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାତାତ୍ତ୍ୱିକ ପ୍ରବନ୍ଧ, ଗ୍ରନ୍ଥମନ୍ଦିର, ବିନୋଦବିହାରୀ , କଟକ ,ଦ୍ୱିତୀୟ ସଂସ୍କରଣ – ୨୦୨୩

୩. ମିଶ୍ର, ହରପ୍ରସାଦ - ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାତାତ୍ତ୍ୱିକ ପ୍ରବନ୍ଧ ଆଲୋଚନା , ଅଗ୍ରଦୂତ, ବାଙ୍କାବଜାର,କଟକ, ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ – ୨୦୧୧

୪. ମିଶ୍ର, କୃପାସିନ୍ଧୁ – ଉତ୍କଳ ଇତିହାସ, କଟକ ଟ୍ରେଡ଼ିଂ କମ୍ପାନୀ,କଟକ ଓ ପୁରୀ ବ୍ରାଞ୍ଚ, ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ – ୧୯୨୬

୫. ମିଶ୍ର, ଜୟକୃଷ୍ଣ – କବିସମ୍ରାଟ ଉପେନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜ ଏକ ସମୀକ୍ଷା, ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟ ପାଠ୍ୟପୁସ୍ତକ ପ୍ରଣୟନ ଓ ପ୍ରକାଶନ ସଂସ୍ଥା, ଭୁବନେଶ୍ୱର, ପ୍ରଥମ ପ୍ରକାଶନ – ୧୯୭୭

୬. ସାମନ୍ତରାୟ, ନଟବର – ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ବିକାଶର ପୃଷ୍ଠଭୂମି, ଶ୍ରୀମତୀ ଗଙ୍ଗାବାଈ ସାମନ୍ତରାୟ, ବାଣୀଭବନ, ସାମନ୍ତରାପୁର, ଭୁବନେଶ୍ୱର , ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ – ୧୯୭୯

୭. ଦାଶ, ଗଗନେନ୍ଦ୍ରନାଥ – ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଚର୍ଚ୍ଚାର ପରଂପରା, ଓଡ଼ିଆ ଗବେଷଣା ପରିଷଦ, ସାରସ୍ୱତ ନିଳୟ, ଶ୍ରୀ ଅରବିନ୍ଦନଗର, ମଧୁପାଟଣା, କଟକ, ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ – ୧୯୮୩

୮. ସାହୁ , ଧନେଶ୍ୱର – ବିନୋଦ୍ କାନୁନ୍‌ଗୋ , ନ୍ୟାସନାଲ୍ ବୁକ୍‌ଟ୍ରଷ୍ଟ , ଇଣ୍ଡିଆ , ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ – ୨୦୧୬

୯. ସିଂହ , ବିଜୟାନନ୍ଦ , ଅତୀତ ଓ ଅସ୍ମିତା , ଫ୍ରେଣ୍ଡସ୍ ପବ୍ଲିଶର୍ସ, ବିନୋଦବିହାରୀ , କଟକ ,ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ – ୨୦୨୩

୧୦. ପଣ୍ଡା, ବସନ୍ତ କୁମାର , ଝଙ୍କାର – ୭୬ତମ ବର୍ଷ , ବିଷୁବ ବିଶେଷାଙ୍କ , ୨୦୨୪

୧୧. ପଟ୍ଟନାୟକ ,ପ୍ରଦୀପ କୁମାର – ୧ମ ବର୍ଷ ,୯ମ ସଂଖ୍ୟା , ମାର୍ଚ୍ଚ – ୨୦୧୭

୧୨. ଦାଶ, ଗୌରାଙ୍ଗ ଚରଣ – ଅଭିଧାନର ଇତିବୃତ୍ତି , ଓଡ଼ିଆ ବିଭବ

୧୩. Karambelkar,Manjri - Technical study of the dictionaries published in Sanskrit Language since 1800 AD, Department Of Library & Information Science ,Tilak

Maharashtra,Vidyapeeth, Sodhganga @INFLIBNET, 2015

୧୪. Nadira Kerimbaeva, Darmanjan Seytnazarova, Anjella Reymova – Historical Progress Of English Dictionary , 2021

୧୫. Mohapatra , K.N – PURUSOTTAMA DEVA The Lexicographer Vol.II , September 1953 & January 1954 No.3 & 4 , The Orissa Historical Research Journal , Published by P. Acharya Superintedent Of Research and Museum , Bhubaneswar

୧୬. Bandyopadhayay,Sucharita – Lexicography in Bengali an analysis of of Methodology and concept , Dept Of Linguistics , University of Calcutta , Sodhganga@INFLIBNET , 1999

୧୭. Types and Traditions of Dictionaries , Block – 1 , Dictionary and Lexicography : Concept and Dimenssion , IGNOU ,New Delhi , 2023

୧୮. Types of Dictionaries , MAL -25 Lexicography , School of Humanities TNOU,577, Anna Salai ,Saidapet , Chennai – 600015

୧୯. Dictionaries Block- 2 Categories of Reference Sources , IGNOU, New Delhi ,2017

୨୦. Gupta ,Vikram – Hindi Shabdkosh Parampara ka Vishleshan , Department of Hindi , University of Delhi , Sodhganga@INFLBNET, 2019

୨୧. Henning , Bergenholtz – What is Dictionary , Lexikos 22 (AFRILEX-reeks / series 22 : 2012) : 20 – 30

୨୨. Mallick , Jhuni – Growth and Development of Odia Dictionaries : an Introductory Study , Language in India , ISSN 1930 – 2940 Vol.24 : 4 April 2024

୨୩. तिवारि भोलानाथ - कोशबिज्ञान, प्रकाशक - शब्दकार – 2203, गलि डकौतान तुर्कान गेट दिल्ली, संस्करण -1979

୨୪. सिंह राघबेन्द्र प्रताप , शब्दकोश की अबधारणा उसका उदगम ,विकास,महत्ब एबं उसमे शब्दार्थ व्युत्पति , International Journal of Applied Research , 2022 , 8(2),10-11,ISSN 2394-5869

୨୫. धवन ममता , कोश विज्ञान शव्‌दकोश और विश्वकोश , श्री नटराज प्रकाशन , प्रकाशन, ए- 507112, साउथ् गांवड़ी एक्स , दिल्ली, संस्करण – 2022

୨୬. M31 : कोशविज्ञान, इ-५-भाषाविज्ञान, e-PG Pathshala , MHRD,NME-ICT;UGC

୨୭. अवंतस्‌ , अभिषेक्‌ – 8.21 हिन्दी कोश निर्नाण का विकास और चिंताएँ , LRIL - 2007

❖ ❖ ❖